

Lesnícky náučný chodník Čierna mláka

Kraj:	Prešovský
Okres:	Bardejov
Geomorfologické jednotky:	Ondavská vrchovina a Busov
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Bardejov, Bardejovské Kúpele a pešo po žltej turistickej značke asi 0,8 km smerom do Zborova a pred jazierkom po spevnenej ceste asi 0,5 km
Východisko:	Bardejov, Bardejovské Kúpele, Nad jazierkom v doline Kúpeľného potoka
Trasa:	3. okruh - javorový: Bardejov, Bardejovské Kúpele, Nad jazierkom - Zelené jazierko - Modré jazierko - kaplnka sv. Huberta - vyhliadková veža Čierna mláka (vyhliadka na hrad Zborov) - odbočka na vyhliadku na Čergov a späť - Nad jazierkom (pozri poznámku 1 nižšie)
Dĺžka, prevýšenie:	1. okruh - jedľový: dĺžka 1,9 km, prevýšenie 100 m 2. okruh - bukový: dĺžka 3,7 km, prevýšenie 220 m 3. okruh - javorový: dĺžka 3,9 km, prevýšenie 290 m
Čas prechodu:	1 - 2,5 h
Náročnosť:	nenáročná až mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: lesnícke, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Čiastočné prepojenie na žltú turistickú značku, po ktorej vedie prístup k vstupnej bráne na náučný chodník.

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Lesy SR, š. p., Lesná správa Bardejov, Priemyselná 1448, 085 01 Bardejov, tel. 054 / 4722 998

Poznámky: (1) Náučný chodník netvorí tri samostatné okruhy, ale len najdlhší „3. javorový okruh“ má na dvoch miestach – za zastávkami 6 a 9 – možnosť skrátení vynechaním niekoľkých (9, resp. 3) zastávok. (2) Okolím Bardejovských Kúpeľov vedie aj náučný chodník Bardejovské kúpele – Zborovský hradný vrch a náučný chodník Sisi a jej zastavenia.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie. Súčasťou chodníka je mnoho interaktívnych prvkov využiteľných pri terénnom vyučovaní. Odporúčame spojiť s návštevou skanzenu v Bardejovských Kúpeľoch, prípadne hradu Zborov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Bardejovské Kúpele. Balneologické i klimatické kúpele severne od Bardejova, ako jeho mestská časť, na kontakte Ondavskej vrchoviny a Busova v doline Bardejovského potoka. Ich vznik podmienili vývery prírodných liečivých minerálnych vôd typu alkalicko-slaných, železnatých kyseliek. Najstaršia písomná zmienka o prameňoch pochádza už z roku 1247. Táto skorá informácia je dôsledkom ich polohy pri významnej osade – Bardejove – ako aj obchodnej trase spájajúcej Stredomorie a Balt. Začiatkom 19. storočia patrili kúpele k najvyhľadávanejším v Uhorsku, v kúpeľoch letovala napr. Mária Lujza, dcéra cisára Františka I., neskôr druhá manželka cisára Napoleona, ruský cár Alexander I. i manželka cisára Františka Jozefa I., Alžbeta. Vyvierajú tu 17 prameňov, v centrálnej parkovej časti kúpeľov je šesť prameňov minerálnych vôd. Voda prameňov „Hlavný“, „Lekársky“ a „Herkules“ je hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, železnatá, uhličitá, hypotonická, studená. Voda prameňa „Alžbeta“ je hydrouhličitanovo-chloridová, sodno-vápenatá, železnatá, uhličitá, hypotonická, studená. Vysoko mineralizované pramene s obsahom oxidu uhličitého sa používajú na pitné kúry, liečebné kúpele a inhalačnú liečbu. V Kúpeľoch sa nachádza expozícia ľudovej architektúry (skanzen) (pozri samostatné heslo nižšie).

Čierna mláka. Jedno z viacerých nevelkých jazierok v lesoch v južnom okrajovom svahu masívu Stebníckej Magury na styku flyšových pohorí Busov a Ondavská vrchovina severne od Bardejovských Kúpeľov. V časti svahu postihnutom gravitačnými procesmi sa v bezodtokých depresiách zvlneného reliéfu na nepriepustnom podloží hromadí zrážková voda, čím sa formujú biotopy rôznych typov vlhkomilných až vodných spoločenstiev, ktoré významne zvyšujú biodiverzitu miestnych bukových

lesov.

Stebnícka Magura (900 m n. m.). Pieskovcový horský masív v južnej časti pohoria Busov na jeho styku s Ondavskou vrchovinou nad obcami Stebník a Zborov. Na plošine južne poniže vrcholu od roku 1975 stojí rovnomenný rádiový a televízny vysielač, 81 m vysoká priehradová veža, ktorá z vrchu robí významný orientačný bod. Na severovýchodne orientovaných svahoch masívu zachované porasty pralesného charakteru chráni národná prírodná rezervácia Stebnícka Magura (> heslo nižšie). Vrcholom i rezerváciou prechádza červená turistická značka - Cesta hrdinov Slovenského národného povstania a Európska diaľková trasa E8.

Národná prírodná rezervácia Stebnícka Magura. Chránené územie severne od Bardejova v pohorí Busov na severovýchodných svahoch masívu Stebníckej Magury a Ostriēja vyhlásené v roku 1964 na ochranu prirodzených, miestami až pralesových lesných porastov buka, jedle a javora, ktoré predstavujú fytoecologicky a floristicky jedinečnú ukážku prirodzených a pôvodných spoločenstiev najvyšších polôh Nízkyh Beskýd. Južným smerom na rezerváciu takmer nadväzuje **prírodná rezervácia Pralesy Slovenska - Stebnícka Magura**, jedna z početných častí (lokalít) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022, chrániaca prales s porastmi javorovo-lipových sutinových lesov a bukových a jedľovo-bukových kvetnatých lesov.

Expozícia ľudovej architektúry v Bardejovských Kúpeľoch. Skanzen pri západnom okraji kúpeľnej časti Bardejovských Kúpeľov, najstarší na Slovensku - sprístupnený bol v roku 1965 -, dnes pobočka Šarišského múzea v Bardejove. Prezентuje ľudovú architektúru slovenského a rusínskeho etnika z Horného Šariša a Horného Zemplína z 19. a 20. storočia. V areáli sa nachádza viac ako 30 objektov rôznych druhov: obytné zrubové domy, hospodárske stavby, technické stavby a sakrálne stavby. K najcennejším exponátom popri drevených kostoloch - cerkvi sv. Mikuláša zo Zboja z roku 1766 s prvkami byzantskej architektúry či drevenom chráme Ochrany Presvätej Bohorodičky z Mikulášova z roku 1730 - patrí unikátne vrtné zariadenie na výrobu drevených (borovicových) vodovodných rúr na vodný pohon z Bardejova z 18. storočia a technické zariadenie na domácku výrobu súkna - valcha - z Livova (1888). Skanzen je celoročne prístupný v sezónnych otváracích hodinách za vstupné.

Bardejov > pozri Náučný chodník pri ZŠ Bartolomeja Krpelca v Bardejove

Hrad Zborov > pozri Náučný chodník Bardejovské kúpele - Zborovský hradný vrch

Ondavská vrchovina. Veľmi rozsiahle pohorie na severovýchode Slovenska zhruba medzi Lenartovom, Terňou, Dlhou nad Cirochou, Jankovcami, Staškovcami a Vápeníkom susediace na severozápade s Busovom a východnou časťou Lubovnianskej vrchoviny, na juhozápade až juhu s Čergovom a Beskydským predhorím a na východe s Laboreckou vrchovinou. Dvoma krátkymi úsekmi na severe (po stranách susedného pohoria Busov) siaha po slovensko-poľskú štátnu hranicu, za ktorou pokračuje horskými pásmami Beskidu Niskeho. Jeho max. dĺžka a šírka dosahuje okolo 90 × 40 km. Flyšom budované pohorie tvoria striedajúce sa široké chrbty na pieskovcoch s plošinami so širokými brázdami (Raslavická, Kurimská, Stropkovská a Mirošovská) a nevelkými kotlinami (Zborovská a Ohradzianska). Dná širokých dolín Tople a Ondavy, pretekajúcich naprieč celým územím pohoria, vyplňajú fluvialne sedimenty zvyškov riečnych terás a nív a miestami prolúviá náplavových kuželov ich prítokov. V oblasti sa strieda pahorkatinový až stredne členitý vrchovinový reliéf. Väčšie nadmorské výšky sa vyskytujú v severozápadnej časti, najvyšším je **Smilniansky vrch, 750 m n. m.** severovýchodne od Zborova. V juhovýchodnej, menej výskovo rozčlenenej časti, chrbty dosahujú okolo 300 - 500 m n. m. Územie je husto osídlené, spolovice zalesnené, spolovice poľnohospodársky využívané, v jeho rámci ležia viaceré mestá (Bardejov, Stropkov, Svidník, Giraltovce). Na Ondave pri južnom okraji pohoria bolo v rokoch 1962 - 1967 vybudované viacúčelové vodné dielo Veľká Domaša. Dolinami Sekčova a Šibskej vody na západe pohoria prechádza od roku 1893 železničná trať Prešov -

Bardejov.

Busov. Rozlohou maličký horský geomorfologický celok na severe východného Slovenska pri poľskej hranici na sever od Bardejova akoby vyčlenený z Ondavskej vrchoviny. Na poľskej strane naň nadväzujú Góry Hańczowskie. Tvoria ho výrazné masívy budované synklinálne uloženými pieskovicami (inverzia reliéfu), napr. **Busov 1 002 m n. m.**, Lacková / Lackowa 997 m n. m., Stebnicka Magura 900 m n. m., ktoré sú vypreparované z menej odolných hornín flyša. Pre túto vrchovinu je typická radiálna riečna sieť - hlboké doliny tu prameniatic tokov povodia Tople (a Białej a Ropy v Poľsku) smerujú do všetkých strán. Z veľkej časti je pohorie zalesnené, na dne hlbokých dolín väčších tokov (Olchovec, Sveržovka, Rosucká voda) sú nevelké sídla obkolesené poľnohospodársky využívanou pôdou. V oblasti vyvierajú viaceré minerálne prameňové (Cigelka).

Názvy informačných panelov

1. Základné údaje o lesníckom náučnom chodníku Čierna mláka
2. Spoznávanie drevín podľa kôry
3. Lesy osobitného určenia
4. Les a voda
5. Vietor, syn Slnka
6. PRO SILVA
7. Zver - súčasť lesa
8. Prímestské a ďalšie lesy s významnou zdravotnou, kultúrnou alebo rekreačnou funkciou
9. Kaplnka sv. Huberta
10. Vyhliadka na Zborovský hrad
11. Čierna mláka
12. Čergov - perla severovýchodného Slovenska
13. Les a vzduch
14. Pôdochranná funkcia lesa
15. Brečtan popínavý
16. Ťažba - prostriedok výchovy lesa
17. Les - súčasť krajiny
18. Rastové fázy porastu

Čierna mláka - slatinné jazierko

Slatinné stanovišťa sú charakteristické tým, že pôda je trvale alebo pravidelne vystavená pôsobeniu vody, alebo ktorej pôda je pravidelne pokrytá vodou. Takýto vodný režim pôdy je zapríčinený vysokou hladinou podzemnej vody, jej povrchovým prítokom alebo zrážkovou vodou na stanovištiach, kde je zhoršený jej odtok. Slatinné stanovišťa sú často krát charakteristické aj tým, že pôda obsahuje rašelinu v rôznom stupni vývoja, teda prebiehajú v nej procesy tvorby rašeliny.

Podmienky pre život na takýchto stanovištiach sú špecifické. Preto z vegetácie tu dokážu žiť tie druhy, ktoré znášajú takéto zamokrenia. Z drevín sú to hlavne rôzne druhy vrb a jeľčí. Z ríše živočíchov sú slatiny mimoriadne dôležité napríklad pre salamandru škvrnitú, pretože tvoria prostredie kde sa môžu tieto živočíchy rozmnožovať.

Oblasť Čierna mláka - slatinné jazierko je súčasťou územia, ktoré bolo vyhlásené za národnú prírodnú pamiatku Slovenskej republiky.

